

Helyi tanterv az általános iskola 1–4. évfolyama számára

Környezetismeret

Az alábbi helyi tanterv a Hajdú-Bihar Megyei Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium számára a 2020. szeptember 1-jétől felmenő rendszerben (1., 5., 9. évfolyamokon) bevezetésre kerülő Nemzeti alaptantervben foglalt szabályozás alapján készült.

A képzés sajátosságai szerint: sajátos nevelési igényű/enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára készült.

A Természettudomány és földrajz műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megérett és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel. A tantárgy legfontosabb célja, hogy a gyermekek életkori sajátosságaira, kognitív fejlődésére, valamint kíváncsiságára építve képessé tegye őket szűkebb és tágabb környezetük, valamint saját testük megismerésére, a változások megértésére, alapvető ok-okozati összefüggések meglátására.

A tanulók a természettudományos ismeretszerzés és -feldolgozás módszereire épülő tevékenységek révén, cselekvő úton szereznek tapasztalatokat, aktívan vesznek részt a fejlesztés folyamatában. A megismerési módszerek (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérlet) elsajátításán és alkalmazásán keresztül fejlődnek azon alapvető képességeik (megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képesség, mérési technika, kísérletezéshez szükséges képességek), melyek a természettudományos megismeréshez szükségesek, valamint kialakulnak az ezekhez nélkülözhetetlen alapvető szokásaik is.

Kiemelt jelentőségű, hogy a gyermekek saját tapasztalataikon keresztül olyan természettudományos tapasztalatok birtokába jussanak, melyek segítik eligazodásukat az őket körülvevő természeti, társadalmi és gazdasági környezetben, valamint képessé teszi őket arra, hogy környezetükkel harmonikusan együtt éljenek. A tantárgy tanulása során tehát erősíthető a környezet iránti érdeklődés, felelősségvállalás.

Alapvető fontossággal jelenik meg a tantárgy céljai között az egészség megőrzése és az egészséges életvitel összetevői közötti összefüggés felismerése, az egészséges életmód szokásainak alakítása, valamint az egészséget károsító hatások tudatos kerülésére való nevelés. A tantárgy céljaiból következik, hogy szükségszerűen szervesen kötődik a hétköznapi élethez, s így erősen gyakorlatorientált. Nem ismereteket tanít meg a gyermekek számára, hanem a gyermekek saját tevékenységeinek tapasztalatai által készíti elő a fogalomalkotást.

2020. szeptember 1-től felmérő rendszerben érvényes

A tevékenységek végzése során szerzett élmények biztosítják a megismerés és felfedezés örömét, ezáltal hozzájárulnak ahhoz, hogy folyamatos legyen a tanulók motivációja arra, hogy a természettudományok és a földrajz tárgykörébe tartozó problémákat minél mélyebben megismerhessék, megérthessék.

Eközben a tanulók a mindenki által elérhető és alkalmazható természettudományos műveltség alapjainak birtokába jutnak.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhe értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan megismerési helyzetekre helyezi a hangsúlyt, amelyekben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig.

A természettudományos műveltség az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amelyek alkalmasak a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatására, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és kihatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik. A tanulói aktivitás és tevékenység-központúság érdekében szükséges a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazása. A tanterv célja a tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömeinek, felelősségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése. A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása, tapasztalatok szerzése közben, értelmezéssel, pontosítással kísérve történik. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincs bővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukciónak kerül a középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák

erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. Enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára a tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben, a kísérleti eszközök használata, továbbá a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

A természettudományos műveltség alapozása a mindennapi gyakorlatban szerzett játékos tapasztalatszerzéssel történik. Saját élményű tevékenységek formájában gyakorolva biztosítható a beilleszkedés, az együttműködés, a kapcsolatteremtés képességének fejlődése, a másság, a sérült társak elfogadása. Fontos cél, hogy a tanuló tudja elfogadni mások segítségét, képességeinek, életkorának megfelelően tudjon segítséget adni.

A környezetismeret tanítása során felkeltjük a tanulók érdeklődését közvetlen környezetük, társaik és önmaguk iránt. Az életkori sajátosságuknak és egyedi képességeikhez igazodó játékokon keresztül lehetséges csak a tantárgy megszerettetése. A játékok szolgálják az aktív figyelem- és emlékezetfejlesztést. A játékos gyakorláson keresztül alakítják ki a legfontosabb képzeteket, alapvető fogalmakat, ezek megjelenítését rajzban, formázással, mintázással. Bővítsék szókincsüket, alkalmazzák helyesen a tanult fogalmakat. A közvetlen környezet felfedezésén, önmaga megismerésén keresztül fokozatosan bővítjük a megismerés körét. A valóság megfigyelését kövesse annak képi megjelenítése, rajzon, fotón, maketten, terepasztalon történő ábrázolása, amely alkalmas a játékos gyakorlásra, majd szóbeli megerősítésre. A téri, időbeli tájékozódás kezdetben csak tanteremben történjen, konkrét tárgyhoz, valóságos történésekhez kötötten. Ezeken a fejlesztési szinteken haladva lesznek képesek elsajátítani a tanulók azokat az alapokat, amelyekre a következő évek tanulási folyamatait, a tanuló gondolkodási képességének, érzelmvilágának a fejlesztését építhetjük. Az elsődleges a kíváncsiság, az érdeklődés, a motiváció felkeltése és fenntartása, a szabálytudat, feladattudat kialakítása.

Speciális célok, feladatok:

A speciális szemléltetés és segédeszközök biztosításával a látássérült tanuló is képes elsajátítani környezetismereti ismereteket, az alapképességek megfelelő szintjére tud jutni.

A környezetismeret iránti pozitív attitűd magában foglalja azt a felismerést, hogy a világ rendje megismerhető. Segíti a mindennapi élet során adódó problémák megoldására való nyitottságot. A gyengénlátó tanuló környezetismereti oktatásának kiemelt területe a megismerési módszerek kialakítása, hangsúlyt a környezet vizuális megismerésére.

A tanítás során használt eszközök, módszerek és a követelmények meghatározásakor kiemelten figyelembe kell venni az alábbiakat:

- Szemléltetéshez és a tanulói munkához gyakran speciális eszközöket kell használni/nagyító és egyéb optikai eszköz/
- a követő, alkotó képzelet fejlesztéséhez használt képek, ábrák legyenek könnyen áttekinthetők, kontrasztos színűek,
- a környezetismeret tanítása során a vizuális észlelés lehetőség szerinti kiegészítése tapintásos megismeréssel.

A vak tanuló környezetismereti tanítása során elsődleges:

2020. szeptember 1-től felmérő rendszerben érvényes

- a környezet megismerése során a haptikus -akusztikus észlelés igénybe vétele
- fokozott figyelmet kell fordítani a környezet tárgyainak ,jelenségeknek megismerésekor a lényeges jegyek kiemelésére és megismerésére.

Módszertani szempontból a folyamatos tevékenykedtetés kap kiemelt szerepet.

A környezetismeret órák megoszlása az adott évfolyamokon a következő:

Évfolyam	3.	4.
Heti óraszám	1 óra	1 óra
Tanítási hetek száma	36 hét	36 hét
Éves óraszám	36 óra	36 óra

3-4. évfolyam

A 3–4. évfolyamon a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, erkölcsi érzékük fejlesztésére, cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudat kialakítására, elmélyítésére fókuszál.

A feladattudat és a szabálykövető képesség megerősítése a közösséghez való tartozás, a nemzeti összetartozás érzésének erősítése, hagyományaink, kulturális értékeink és hazánk, természetföldrajzi viszonyainak megismerése által valósul meg.

Az életkort és a sérüléseket figyelembe véve van szükség a családi és iskolai szerepek megismerésére és gyakorlására, amely támogatja az önismeret képességének kialakítását, s az egészséges, tudatos életmód megismerését. Külön figyelmet kell fordítani a sérült társak elfogadására, a társak segítésére. Cselekvő, tevékeny tapasztalatszerzés során alakul a természeti és társadalmi környezethez való pozitív viszony, a részvétel igénye a természeti környezet ápolásában, gondozásában. Jelentős szerepet kapnak a tanulói kísérletek a folyamatos tanulói motiváció megvalósítása érdekében.

3. évfolyam

36 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
1.Tájékozódás térben , időben	16
2.Megfigyelés, mérés	12
3.Az élettelen környezet kölcsönhatásai	8
Összes óraszám:	36

Témakör	1. Tájékozódás térben, időben	Javasolt óraszám/ helyi óraszám: 16 óra/ 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tér, idő orientációs képesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat erősítése. Szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Kooperatív technikák elsajátítása, gyakorlása. Elemi térképolvasás gyakorlása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p><i>1.1. Tér, idő, nagyságrendek</i></p> <p>Tájékozódás az időben, saját élettörténet a születéstől máig.</p> <p>Az idő mérése, alkalmi és szabványegységei, az idő becslése, mértékegységei.</p> <p>Tájékozódás térben.</p> <p>A lakóhely és környéke.</p> <p>Irányok, távolság, hosszúság.</p> <p>Fő világtájak, iránytű.</p> <p>Magyarország domborzati térképe.</p> <p>Alapvető térképjelek (államhatár, felszíni formák, vizek, főváros, települések, útvonalak).</p> <p>Alaprajz, térkép, kicsinyítés, nagyítás.</p>		<p>Események időbeli sorrendbeállítása, időszak, időnaplár készítése.</p> <p>Események, jelenségek rögzítése, fogalmazás szóban, írásban, rajzban.</p> <p>Tapasztalatok szerzése séták, kirándulások alkalmával.</p> <p>Rajzos ábrák, makettek készítése.</p> <p>Terepasztal berendezése.</p> <p>Játékos tájékozódási gyakorlatok iránytűvel.</p>
<p><i>1.2. Rendszer, rendszer és környezete</i></p> <p>Rész, egész, összetettség, funkció (élőlények, épületek, tárgyak, eszközök részei) természetes és mesterséges (épített) környezetben.</p>		<p>Irányított megfigyelések, elemzések alapján játékos szerelési, építési gyakorlatok.</p> <p>A növények, állatok és részeik csoportosítása adott szempontok alapján.</p> <p>Tanulmányi séták, kirándulások, megfigyelések, tapasztalatok</p>

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

	megfogalmazása szóban és írásban, rajzok, tablók készítése.
Fogalmak	Mértékegység, térkép, élőhely, rész, egész.

**A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM ÁLTALÁNOS ISKOLAI
HELYI TANTERVE**

Témakör	2. Megfigyelés, mérés	Javasolt óraszám/ helyi óraszám: 12 óra/ 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, összehasonlítás, vizsgálódás képességének fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Az analizáló, szintetizáló készség fejlesztése. Érdeklődés, motiváltság folyamatos fenntartása. Szociális képesség fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása. Információszerző eszközök használata.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p><i>2.1. Mérés</i></p> <p>Mérőeszközök, mértékegységek.</p> <p>Becslés, mérés.</p> <p>Mérési rendszerek (tömeg, hosszúság, hőmérséklet, űrtartalom)</p> <p>Anyagok és testek mérhető tulajdonságai</p> <p>A mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, megismerése, mérése.</p>	<p>A mérhető tulajdonságok vizsgálata, a vizsgálati módszerek gyakorlása (megfigyelés, viszonyítás, becslés, mérés).</p> <p>A figyelem irányítása, az emlékezet mobilizálása.</p> <p>Mérőeszközök használatának gyakorlása.</p>	
<p><i>2.2. Az élettelen környezet megfigyelése</i></p> <p>A környezet anyagai.</p> <p>A természetben előforduló és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj).</p> <p>Anyagformák és tulajdonságaik.</p> <p>Az anyagok megmunkálhatósága.</p> <p>A víz szerepe.</p> <p>A víz előfordulása a természetben.</p> <p>Eső, hó, jégeső, folyóvíz, tó.</p> <p>Az ivóvíz.</p> <p>Vízben oldódó és nem oldódó anyagok</p>	<p>Természetes és mesterséges anyagok gyűjtése, csoportosítása.</p> <p>Az anyagfajták és a használat közötti összefüggés felismerése.</p> <p>Vágás, tépés, gyurmázás.</p> <p>A víz vizsgálata, halmazállapotainak megnevezése, felismerése, a víz hőfokának mérése.</p> <p>A csapadék különböző formáinak megkülönböztetése.</p> <p>A víz mint életfontosságú anyag tudatosítása.</p> <p>Egyszerű kísérletek végzése cukorral, sóval, homokkal, kavicssal.</p>	
<p><i>2.3. Az élő környezet megfigyelése</i></p>	<p>Az életjelenségek megfigyelése, egyszerű kísérletek végzése.</p>	

**A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM ÁLTALÁNOS ISKOLAI
HELYI TANTERVE**

<p>Termesztett növények.</p> <p>Növénytermesztés, állattenyésztés.</p> <p>Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, mozgás, szaporodás.</p> <p>Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet).</p> <p>A növény élete az ültetéstől a terméshozatalig.</p>	<p>Babnövény ültetése, fejlődési napló vezetése.</p> <p>Az állatok megfigyelése (pl. akváriumi halak, kutya, macska, hörcsög, papagáj).</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Mérőeszköz, becslés, mérés, életjelenség, a víz különböző halmazállapotai és előfordulása, oldhatóság, növénytermesztés, állattenyésztés, növények, állatok, életjelenségek.</p>

<p>Témakör</p>	<p>3. Az élettelen környezet kölcsönhatásai</p>	<p>Javasolt óraszám/ helyi óraszám: 8 óra/ 8 óra</p>
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A megismerés módszereinek bővítése. A szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Csoportmunka, kooperatív technikák alkalmazása. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatok szerzése a közvetlen környezetben és az élettelen természetben előforduló anyagokról, kölcsönhatásokról, az ismeretek bővítése. A tapasztalatok feldolgozása szóban, írásban, rajzban.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p><i>3.1. Anyag</i></p> <p>A környezetben előforduló gyakori anyagfélék.</p> <p>Anyag-forma kapcsolata.</p> <p>Halmazállapot.</p> <p>Csapadékformák.</p>		<p>Anyagok halmazállapotainak felismerése, megnevezése, tapasztalatszerzés, kísérletezés.</p> <p>Csoportosítás halmazállapotok szerint.</p> <p>A tapasztalatok rögzítése rajzban, tabló készítése.</p>
<p><i>3.2. Energia</i></p> <p>Energiaforrások.</p> <p>Energia felhasználása.</p>		<p>Egyszerű kísérletek, játékok készítése (szélforgó).</p> <p>Gyűjtőmunka, beszámoló készítése az energiáról.</p>

**A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM ÁLTALÁNOS ISKOLAI
HELYI TANTERVE**

<p>Energiát felhasználó berendezések, fűtő, hűtő háztartási eszközök.</p> <p>Energiafajták (nap, szél, víz, elektromos, fény).</p>	
<p><i>3.3. Kölcsönhatások</i></p> <p>Mágnes, vonzás, taszítás.</p> <p>Mozgások.</p>	<p>Megfigyelések, játékos kísérletek.</p> <p>Anyagok csoportosítása a mágnesesség alapján.</p> <p>Ismerkedés az iránytűvel.</p>
<p><i>3.4. Változás</i></p> <p>– Fizikai változások.</p> <p>Alakváltozások (aprítás, darabolás, aprózódás).</p> <p>Halmazállapot-változások (olvadás, fagyás, párolgás, csapadékformák, fagyasztás, szárítás, locsolás a háztartásban).</p> <p>Az évszakok változásai, következményei a természetben, a mindennapi életben.</p> <p>Helyzet- és helyváltoztatás.</p> <p>– Kémiai változások.</p> <p>Az égés, tűz, tűzvédelem, tűzoltás eszközei.</p> <p>A tűzoltók munkája.</p>	<p>A változásokat kiváltó hatások azonosítása a mindennapi környezetben megfigyelhető jelenségek esetében.</p> <p>A természetben lejátszódó és az ember által létrehozott halmazállapot-változások megfigyelése, megbeszélése.</p> <p>Képek gyűjtése, rendezése adott szempontok alapján.</p> <p>Rajzok, tablók készítése.</p> <p>Időjárási naptár készítése.</p> <p>A mozgásban megnyilvánuló állandóság és változás megfigyelése, tanulmányozása.</p> <p>A változások felismerése, az összefüggések megértése.</p> <p>Megfigyelés, beszélgetés, képek, ábrák elemzése.</p> <p>Éghető és éghetetlen anyagok csoportosítása. Teendők tűzriadó esetén.</p> <p>Információs jelek felismerése.</p> <p>Aktív részvétel tűzriadós gyakorlatokban.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Halmazállapot, halmazállapot-változás, mágneses kölcsönhatás, évszak, tűz, energiafajta.</p>

TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

KULCSFOGALMAK ISMERETE, TERMÉSZETTUDOMÁNYOS GONDOLKODÁS ELSAJÁTÍTÁSA, ALAPVETŐ OK- OKOZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK ÉRTELMEZÉSE.

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.

4. évfolyam

36 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
1.Életközösségek lakóhelyünk környezetében	18
2. Hazánk, Magyarország	8
3. Testünk, egészségünk	10
Összes óraszám:	36

Témakör	1. Életközösségek lakóhelyünk környezetében	Javasolt óraszám/ helyi óraszám: 18 óra/ 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A kauzális gondolkodás és az értékelő érzék fejlesztése. Környezetvédelem, energiatakarékosság.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
4.1. Élő és élettelen környezeti tényezők		Élő és élettelen megkülönböztetése konkrét példák alapján a közvetlen környezetben.
4.2. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság Egészséges, gondozott környezet.		Tablókészítés, plakátkészítés, képek gyűjtése, csoportosítás, elemzés a közvetlenebb és tágabb környezetről.

**A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM ÁLTALÁNOS ISKOLAI
HELYI TANTERVE**

<p>A közvetlen és tágabb környezet (iskola, lakás, közlekedési eszközök, parkok, játszóterek rendjének megóvása.</p> <p>Vizek védelme, víztakarékosság, energiatakarékosság.</p>	<p>Törekvés a víztakarékosságra, energiatakarékosságra.</p>
<p>4.3. <i>Természetvédelem</i></p> <p>Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében.</p> <p>A természet megóvása.</p>	<p>Élősarok növényeinek (dísznövények, palánták) gondozása, növényültetés.</p> <p>Kisállatok gondozása.</p> <p>Felelősség a rábízott élőlényekért.</p> <p>Madáretető készítése, madarak etetése télen.</p>
<p>4.4. <i>Környezetszennyezés</i></p> <p>Levegő-, talaj-, vízszennyezés.</p> <p>Szelektív hulladékgyűjtés.</p>	<p>A levegő, víz, talaj szennyező anyagainak megfigyelése a természetes és mesterséges környezetben.</p> <p>Egyszerű kísérletek végzése a különböző szennyező anyagokkal.</p>
<p>4.5. <i>Energiatakarékosság</i></p> <p>Takarékosság az árammal, a vízzel.</p> <p>Fűtés, szellőztetés.</p>	<p>Törekvés az energiatakarékos életvitelre, egyszerű technikák gyakorlása, szituációs játékok.</p> <p>Közvetlen környezetünk tisztasága.</p>
<p>4.6. <i>A Föld szépsége, egyedisége</i></p> <p>A lakóhely közvetlen környezetében előforduló természeti nevezetesség</p> <p>Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek – információs jelek.</p>	<p>Információs jelek felismerése.</p> <p>Séta, kirándulás során megfigyelések végzése.</p>
<p>4.7. <i>A lakóhely közvetlen és tágabb környezetében található életközösségek</i></p> <p>Park, erdő, rét, mező, vizek, vízpartok.</p> <p>Élőhely.</p> <p>Természetvédelem.</p>	<p>Kirándulások, séták során élőlények megfigyelése.</p> <p>Az élőlények közötti kapcsolatok felismerése.</p> <p>A természet értékeinek védelme.</p>
<p>4.8. <i>Változatos élővilág</i></p> <p>A közvetlen környezet növényvilága (fák, bokrok, virágos növények).</p> <p>A zöldségeskert, gyümölcsöskert növényei.</p> <p>A növény részei.</p>	<p>Séta, a növények érzékelhető, mérhető tulajdonságainak vizsgálata.</p> <p>Megfigyelés, analízis-szintézis, tapasztalatok rögzítése rajzban, írásban.</p> <p>Az állatok jellemzőinek megfigyelése a kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, szájszerv, érzékelés, szaporodás szerint.</p>

**A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM ÁLTALÁNOS ISKOLAI
HELYI TANTERVE**

<p>A virág része, a termés és részei.</p> <p>Néhány lágyszárú, fás szárú növény.</p> <p>A gombák.</p> <p>Főbb állatcsoportok.</p> <p>A vadon élő állatok és a házi és ház körül élő állatok.</p> <p>Az élőlények csoportjai (növény, állat, ember).</p> <p>Madár, emlős, rovar.</p>	<p>A vadon élő és a házi állatok csoportosítása.</p> <p>Képek csoportosítása.</p> <p>Rajzok, tablók készítése.</p> <p>Az élőlények egyszerű csoportosítása adott szempontok alapján.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem, energiatakarékosság, víztakarékosság, környezetszennyezés, növény-, állatgondozás, felelősség, park, élőhely.</p>

Témakör	2. Hazánk, Magyarország	Javasolt óraszám/ helyi óraszám: 8 óra/ 8 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A megfigyelőképesség fejlesztése. Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, hazaszeretetre, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A kauzális gondolkodás és az értékelő érzék fejlesztése.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p><i>5.1. Közvetlen és tágabb települési környezetünk</i></p> <p>Lakóhely, megyék, főváros.</p> <p>Lakóhelyünk értékei.</p>	<p>Térképhasználat.</p> <p>Lakóhelyhez közeli települések keresése, megnevezése térkép segítségével.</p> <p>Saját lakóhely, a lakóhely kulturális és természeti értékeinek bemutatása tablón vagy bemutató formájában.</p> <p>Fővárosunk néhány jellegzetes nevezetességének, épületeinek, hídjainak, közlekedésének megismerése tanulmányi kirándulás alkalmával, vagy képeken, multimédián keresztül.</p>	
<p><i>5.2. Térképészeti gyakorlatok</i></p> <p>Földrajzi elhelyezkedés.</p>	<p>Magyarország elhelyezkedésének megfigyelése földgömb, Európa-térkép.</p>	

**A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM ÁLTALÁNOS ISKOLAI
HELYI TANTERVE**

Felszínformák.	Magyarország államhatárainak, szomszédos országainak megkeresése, megnevezése a térképen. Hazánk felszínformáinak, vizeinek azonosítása domborzati térképen Irányok.
Fogalmak	Térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, felszínforma, megye, megyeszékhely, település, főváros.

Témakör	3. Testünk, egészségünk	Javasolt óraszám/ helyi óraszám: 10 óra/ 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megismerési módszerek, tartós figyelem, emlékezet fejlesztése, a szociális képesség, interperszonális képesség fejlesztése, empátiakészség fejlesztése, helyes magatartási szokások megerősítése, pozitív attitűd kialakítása a mássággal kapcsolatban, illetve a mások elfogadására, megsegítésére; az egészséges életmód alapvető szabályai betartásának erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. A motoros képességek fejlesztése. A kauzális gondolkodás fejlesztése, döntési képesség fejlesztése, az időbeli tájékozódás képessége, az összehasonlítás, viszonyítás képességének fejlesztése, az elemi ítéletalkotás képességének fejlesztése. Együttműködési formák működtetése, problémaérzékenység fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p><i>6.1. Az emberi test</i></p> <p>Testrészek és funkciójuk.</p> <p>A mozgás szerepe az egészséges életmódban.</p> <p>Játék, sport.</p>		<p>A főbb testrészek megnevezése.</p> <p>Játékos gyakorlatok a testrészek mozgatására.</p>
<p><i>6.2. A test, az érzékszervek védelme</i></p> <p>Egészséges életmód.</p> <p>Egészséges táplálkozás.</p> <p>Helyes fogápolás.</p>		<p>A helytelen táplálkozás okozta problémák felismerése.</p> <p>Figyelem a hang- és fényártalmakra.</p> <p>Csoportosítás, gyűjtőmunka, rajzolás és tablóképzés az egészséges életmóddal kapcsolatban.</p>

**A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM ÁLTALÁNOS ISKOLAI
HELYI TANTERVE**

<p>Egészség és betegség (néhány fertőző gyermekkori betegség)</p> <p>A káros élvezeti szerek.</p>	<p>A helyes viselkedési szokások megismerése betegség esetén, részvétel szituációs játékokban.</p> <p>A káros élvezeti szerek elutasítása.</p>
<p>6.3. Szaporodás, egyedfejlődés</p> <p>Az életkori szakaszok időbelisége a születéstől a halálig.</p>	<p>Információgyűjtés a családról, feldolgozás, tablóképzítés.</p> <p>Rajz- és tablóképzítés.</p>
<p>6.4. Öröklődés</p> <p>A család.</p> <p>Különböző emberi külső és belső tulajdonságok (ilyen vagyok).</p>	<p>Tulajdonságok megnevezése, csoportosítás (külső-belső).</p> <p>Hasonlóságok, különbségek észrevétele.</p>
<p>6.5. Magatartás</p> <p>Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében.</p> <p>Viselkedések betegség esetén.</p> <p>Viselkedés közösségekben.</p> <p>A sérült embertársak segítése.</p> <p>Önismeret.</p> <p>Veszélyek a gyermekekre.</p>	<p>A károsító szerek elutasítása.</p> <p>Veszélyeztető magatartásformák felismerése.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Az emberi test részei, tisztálkodás, tisztálkodási eszköz, gyermekbetegség, védőoltás, fertőzés és járvány, orvos, gyógyszer, helyes táplálkozás, fogápolás, mozgás, sport, testedzés, életműködés, növekedés, változás, önismeret.</p>

<p>Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére</p>	<p>Tapasztalatok, megfigyelések, ismeretek szerzése a környezetben előforduló legismertebb tárgyak, anyagok tulajdonságairól, az élőlényekről, természeti formákról, jelenségekről.</p> <p>Aktív részvétel egyszerű kísérletek, mérések végzésekor.</p> <p>Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzos formában.</p> <p>Adott szempontok szerint csoportosítás.</p> <p>Egyszerű összefüggések felismerése.</p> <p>Tájékozódás térben, időben a tanuló saját lakóhelyén.</p>
---	---

**A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM ÁLTALÁNOS ISKOLAI
HELYI TANTERVE**

	<p>Magyarország fő jellegzetességeinek ismerete.</p> <p>Irányok, iránytű használata.</p> <p>Az idő mérése, mértékegysége.</p> <p>Elemi szintű térképismeret. A másság elfogadása.</p> <p>A sérült embertársak segítése.</p> <p>Társainak és saját testének védelme.</p> <p>Aktív részvétel a környezet óvásában.</p> <p>Szelektív hulladékgyűjtés.</p> <p>Energiatakarékosságra törekvés.</p>
--	---

TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

**KULCSFOGALMAK ISMERETE, TERMÉSZETTUDOMÁNYOS GONDOLKODÁS ELSAJÁTÍTÁSA, ALAPVETŐ OK-
OKOZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK ÉRTELMEZÉSE.**

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.